

NOVINKA agentury EU pro drogy v Lisabonu

NOVÉ DROGY: JE TĚŽKÉ „ZASÁHNOUT POHYBLIVÝ CÍL“

Podle EMCDDA si protidrogové politiky musí poradit s inovacemi trhu i jeho složitostí

(5.11.2009, LISABON **EMBARGO 10:00 SEČ/bruselského času**) **Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA)** prohlásilo, že Evropa je nucena čelit stále komplexnějšímu a nestálejšímu trhu se syntetickými drogami. Nelegální trh a jeho dodavatelé prokazují vysokou míru inovací z hlediska výrobních postupů, nových produktů a příležitostí k uvádění produktů na trh, stejně jako schopnost rychle se přizpůsobovat kontrolním opatřením. Kromě toho jsou znepokojivé i stále dokonalejší způsoby prodeje „legálních alternativ“ k nelegálním drogám (tzv. „legální opojení“). Obtíže spojené se „zasažením pohyblivého cíle“ jsou popsány ve **Výroční zprávě za rok 2009: stav drogové problematiky v Evropě**, vydané dnes centrem **EMCDDA** v Bruselu.

Evropský systém včasného varování — umožňuje rychlejší detekci nových drog

Díky **evropskému systému včasného varování**, který byl zaveden v roce 1997 ⁽¹⁾ jako mechanismus rychlé reakce, dosáhla Evropa pokroku v oblasti detekce nového zboží na trhu s nezákonnými drogami. Tento systém doposud umožnil zaznamenat více než 90 různých látek. V průběhu roku 2008 členské státy Evropské unie ohlásily prostřednictvím systému včasného varování centru **EMCDDA** a **Europolu** 13 nových psychoaktivních látek ⁽²⁾, a sice 11 nových syntetických drog a dvě rostliny (kratom a pepřovník opojný - kawa). Poprvé se mezi nahlášenými drogami objevil syntetický kanabinoid JWH-018. Při kouření vyvolává tento kanabinoid účinky podobné účinkům konopí (viz „spice“ níže). **EMCDDA** dnes vydává on-line profil syntetických kanabinoidů ⁽³⁾.

„Přítomnost syntetických kanabinoidů znamená nejnovější etapu ve vývoji „designerských drog“, uvádí zpráva – od fenetylaminů na konci 80. let a tryptaminů v 90. letech 20. století až po deriváty piperazinů a kationů po roce 2000. Rovněž stojí za povšimnutí, že v roce 2008 v porovnání s předchozími roky patří méně uváděných látek do hlavních chemických skupin (fenetylaminů, tryptaminů a piperazinů). Šest ze 13 drog byly deriváty kationu, což je psychoaktivní složka obsažená v listech katy.

Monitorování internetu — EMCDDA sleduje internetový trh s drogami

Hlavním trhem pro psychoaktivní látky se stal internet, který dává prodejcům možnost nabízet široké veřejnosti k prodeji alternativy kontrolovaných drog. V letošní zprávě je zvláštní pozornost věnována stále lépe propracovanému on-line prodeji těchto „legálních alternativ“, kdy se dodavatelé pokoušejí obejít kontrolu drog.

Ve zprávě se uvádí, že monitorování internetu je „čím dál významnějším prvkem zjišťování nových drogových trendů“. V roce 2009 **EMCDDA** sledovalo 115 on-line obchodů v 17 evropských zemích. Většina zjištěných on-line prodejců měla sídlo ve **Spojeném království** (37 %), **Německu** (15 %), **Nizozemsku** (14 %) a **Rumunsku** (7 %).

Široká škála látek, které se objevují na internetovém trhu, zahrnuje vše od drog tradičně užívaných v některých částech světa až po experimentální chemické látky syntetizované v laboratořích a netestované na lidech. K novým produktům v prodeji v roce 2009 patří „párty pilulky“ obsahující nové legální alternativy benzylpiperazinu (BZP) ⁽⁴⁾. K dalším inovacím patří vývoj samostatných obchodních značek a používání atraktivních obalů, čehož typickou ukázkou jsou produkty „spice“ (koření).

Bude mít budoucnost příchut' „koření“?

Výrobky uváděné na trh pod značkou „spice“ a často prodávané jako vonná směs byly monitorovány systémem včasného varování již od počátku roku 2008. Informace na obalu produktů uvádějí, že se jedná o směs rostlinných a bylinných látek (v informacích se uvádí 14 různých složek)⁽⁵⁾. Z testů provedených v poslední době však vyplynulo, že některé dávky obsahují i syntetické kanabinoidy. Do října 2009 byl v Evropě v produktech „spice“ identifikován JWH-018 a osm dalších syntetických kanabinoidů. Tyto složky nejsou uvedeny v informacích o produktu a mohou tudíž být zákazníkem konzumovány nevědomky.

EMCDDA uvádí, že v roce 2009 téměř polovina (48 %) ze 115 internetových prodejců sledovaných v průzkumu nabízel produkty „spice“. Tito prodejci působili celkem ve 14 evropských zemích; přičemž nejvíc jich bylo ve **Spojeném království** (42 %), a značné množství v **Rumunsku** (15 %), **Irsku** (7 %) a **Lotyšsku** (7 %). Ukázalo se, že „spice“ se dá koupit v obchodech typu „head shop“ nebo „smart shop“ prodávajících „legální opojení“ nejméně v devíti členských státech EU (**Česká republika, Německo, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Rakousko, Polsko, Portugalsko, Spojené království**).

Obavy ohledně syntetických kanabinoidů vedly k tomu, že řada zemí přijala právní kroky směrem k zákazu nebo jiné kontrole těchto látek a jim příbuzných sloučenin. (**Německo, Estonsko, Francie, Litva, Lucembursko, Rakousko, Polsko, a Švédsko**). V poslední době byl na internetu zjištěn prodej přinejmenším 27 rostlinných směsí ke kouření jako alternativy produktů „spice“, které používají řadu různých názvů (např. 'Smoke', 'Sence'). Rychlý nástup náhradních produktů zastupujících „spice“ podtrhuje schopnost tohoto trhu pružně reagovat na změny právního statutu psychoaktivních látek.

Ve svém dnešním komentáři **ředitel EMCDDA Wolfgang Götz** uvádí: „Pokusy o obcházení kontroly drog prodejem neregulovaných náhražek nejsou nové. Novým prvkem však je široká škála látek, které jsou nyní zkoumány, agresivní uvádění záměrně nepravdivě označených produktů na trh, rostoucí využívání internetu a rychlost, s jakou trh reaguje na kontrolní opatření. Pokud bude mít budoucnost příchut' „spice“, bude Evropa muset adekvátně zareagovat, má-li tento rostoucí problém zvládnout“.

DALŠÍ VÝVOJ V OBLASTI TRHU SE SYNTETICKÝMI DROGAMI

Změny na trhu s extází v poslední době

Podle dnešní zprávy většina tablet extáze analyzovaných do roku 2007 obsahovala 3,4-metylendioxy-metamfetamin (MDMA) nebo jinou látku podobnou extázi (např. MDA, MDEA). Aktuálnější předběžná data ovšem naznačují, že tato situace prochází v některých zemích EU změnami. Například u zhruba poloviny tablet extáze zachycených nebo prodávaných v **Dánsku** nebo **Nizozemsku** nebyl zjištěn obsah MDMA, ale tyto tablety místo toho obsahovaly mCPP⁽⁶⁾.

Změny na trhu s extází mohou poukazovat na stále úspěšnější snahy zabránit zneužití prekurzorů, tj. kontrolovaných chemických látek používaných při výrobě nezákonných drog (viz rámeček, kapitola 4). Možným vysvětlením změn týkajících se složení extáze v poslední době, je nedostatek 3,4-metylendioxyfenyl-2-propanonu (PMK), hlavního prekurzoru pro výrobu MDMA. Nelze zatím říci, zda je tento vývoj jen dočasným vybočením nebo znamená významnější posun na trhu s extází. **EMCDDA** a **Europol** vypracují v roce 2010 společnou analýzu trhu s extází.

Evropa zůstává hlavním místem výroby extáze, která se koncentruje v **Nizozemsku** a **Belgii** a v menší míře v **Německu, Spojeném království** a **Polsku**. V roce 2007 bylo v Evropě zachyceno přibližně 13 milionů tablet extáze. Odhaduje se, že během svého života extázi vyzkoušelo 10 milionů dospělých Evropanů (15–64 let) a že asi 2,5 milionu ji užilo v posledním roce. Většinu uživatelů tvoří mladí dospělí (15–34 let) — kolem 7,5 milionu z nich extázi vyzkoušelo a přibližně 2 miliony ji užily v posledním roce. Trendy užívání extáze v Evropě jsou obecně stabilní. Další informace viz obr. GPS-21, část i) a ii).

Metamfetamin vstupuje na nové území

Dosud se metamfetaminu (pervitinu) nepodařilo vstoupit na velký trh stimulantů v západní Evropě, kde stále dominuje užívání kokainu či amfetaminu. Objevují se však první indicie, že metamfetamin začíná vstupovat na nové území.

Z historického hlediska se užívání této drogy v Evropě koncentruje v **České republice**. Dnešní zpráva však přináší informace, že tato droga začíná být dostupná i v některých částech severní Evropy, jako např. **Norsku** a **Švédsku**, kde je upřednostňovaným stimulantem tradičně amfetamin. I zde jsou důležité tržní činitele a chemické prekurzory, přičemž se zdá, že výroby se nyní nacházejí v **Litvě**, jejíž zeměpisná poloha usnadňuje dovoz prekurzoru metamfetaminu BMK ze zemí mimo Evropskou unii.

Za rok 2007 bylo v Evropě hlášeno téměř 4 500 záchytů metamfetaminu v celkovém objemu asi 340 kg. Většina záchytů (1 284) i největší celkové množství metamfetaminu (167 kg) bylo zaznamenáno v **Norsku**. Druhý největší počet záchytů metamfetaminu v Evropě byl zaznamenán ve **Švédsku** (51 kg) (viz Tabulka SZR 17 a SZR 18).

K nezákoně výrobě metamfetaminu v Evropě dochází zejména v **České republice** v malých kuchyňských laboratořích, kde výroba probíhá obvykle v malém měřítku pro osobní či místní spotřebu (v roce 2007 bylo takových laboratoří odhaleno 388). Avšak **Europol** uvádí, že i v jiných částech Evropy, jako např. v **Německu** a **Nizozemsku**, bylo zjištěno a zlikvidováno několik větších výroben ⁽⁷⁾.

Dnešní zpráva varuje, že „vzhledem k tomu, jak poměrně snadno lze metamfetamin vyrábět a jak značně škodlivý dopad může tato droga mít na veřejné zdraví, je zde důvod ke znepokojení“. Takovým příkladem je **Slovensko**, kde užívání metamfetaminu v posledních letech významně vzrostlo. Přibližně jedna čtvrtina (26 %) klientů nastupujících léčbu na **Slovensku** uvádí dnes metamfetamin jako svou primární drogu.

Ve svém komentáři k dnešním zjištěním **ředitel Wolfgang Götz** uvádí: „Rychlost, kterou se trh s drogami pohybuje a vyvíjí, ukazuje, že v důsledku globalizace a inovace se evropské země musí potýkat se stále složitějšími problémy. Současné přístupy monitorování a reakce na užívání nových psychoaktivních látek se budou též muset vyvíjet, aby udržely krok s touto neustále se měnící problematikou“.

Poznámky

Údaje uvedené ve *Výroční zprávě za rok 2009* se vztahují k roku 2007, za který byly k dispozici.

Obrazky a tabulky uvedené v této tiskové zprávě je možno nalézt ve *Statistickém věstníku 2009*

<http://www.emcdda.europa.eu/stats09>

Informace o produktech, tiskových zprávách, službách a událostech souvisejících s *výroční zprávou* a příslušné odkazy naleznete na adrese <http://www.emcdda.europa.eu/events/2009/annual-report>

Tato tisková zpráva vychází do značné míry z komentáře a kapitoly 8 výroční zprávy.

⁽¹⁾ Více informací viz <http://www.emcdda.europa.eu/drug-situation/new-drugs> a <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index40105EN.html>

⁽²⁾ Úplný seznam látek naleznete v Příloze 2 k Výroční zprávě EMCDDA a Europolu za rok 2008 o provádění rozhodnutí Rady 2005/387/JHA <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index33227EN.html>

⁽³⁾ Profil syntetických kanabinoidů — <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles>

⁽⁴⁾ Dne 3. března 2008 Rada EU přijala rozhodnutí, kterým se 1-benzylpiperazine (BZP) klasifikuje jako nová psychoaktivní látka, která podléhá kontrolním opatřením a na níž se vztahují trestní ustanovení v členských zemích EU. Viz <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index16783EN.html>

⁽⁵⁾ Viz zpráva EMCDDA o produktech „spice“ na adrese: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/thematic-papers>

⁽⁶⁾ mCPP byl monitorován systémem včasného varování od roku 2004.

⁽⁷⁾ Viz str. 20, společná zpráva EMCDDA a Europolu „Metamfetamin: perspektiva Evropské unie v globálním kontextu“, <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index82068EN.html>

Viz též <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles/methamphetamine>